

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ МЕХАНІЗОВАНОГО ВИРОБНИЦТВА БІОГУМУСУ

М. Сенчук, канд. техн. наук
УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого

Приведено результати досліджень ефективності використання біогумусу при локальному внесенні під цукровий буряк. Дана технічна характеристика обладнання для виробництва біогумусу.

На даний час розробка теорії і практики біоконверсії органічних речовин з застосуванням технології вермикомпостування є одним з важливих напрямків забезпечення сільського господарства високоефективними добривами – біогумусом, а також цінним білком у вигляді біомаси дощових черв'яків.

Впровадження таких технологій в господарствах дає можливість відновлювати і підтримувати на високому рівні родючість ґрунтів, підвищувати урожайність сільськогосподарських культур, проводити рекультивування непридатних для сільськогосподарського використання земель, одержувати екологічно чисту рослинницьку продукцію, а також високобілкову біомасу дощових черв'яків.

Біогумус зручний для механізованого локального внесення в ґрунт, для виробництва органо-мінеральних сумішей та біостимуляторів і для використання для вирощування кімнатних рослин, розсади, ведення тепличного господарства.

Внесення нестандартного біогумусу-сирцю в ґрунт потребує відповідного підвищення його дози. Якщо при загальному внесенні в ґрунт оптимальна доза для біогумусу становить 3-3,5 т/га, то для біогумусу-сирцю - 4-5 т/га [1, с. 155]. Локальне внесення біогумусу суттєво зменшує його дозу.

Тому біогумус-сирець, призначений для реалізації, піддають відповідній переробці. Після відділення черв'яків від вермикомпосту, підсушування його до вологості 40...50% і подрібнення біогумус розділяють на три фракції в залежності від величини гранул [1, с. 155]: найдрібніша (гранули до 1 мм), дрібна (гранули до 2 мм), крупна (гранули до 3 мм).

Мета досліджень – експериментальне визначення доцільності використання механізованих технологій переробки вермикомпосту в біогумус для широкого впровадження в господарствах (локальне внесення під цукровий буряк).

Результати досліджень.

Для вирішення поставленої мети було виготовлено макетний зразок установки для подрібнення і фракціонування біогумусу (рис. 1). Використовуючи цю установку, було підготовлено 3000 кг товарного біогумусу, хімічний склад якого наведено в табл.1. Дослідження проводились з метою виявлення економічної доцільності використання товарного біогумусу для локального його внесення під час посіву цукрових буряків. Для цього було переобладнано бурякову сівалку ССТ-12А туковисівуючими апаратами, які дають можливість локально вносити товарний біогумус в рядок під час посіву буряків.

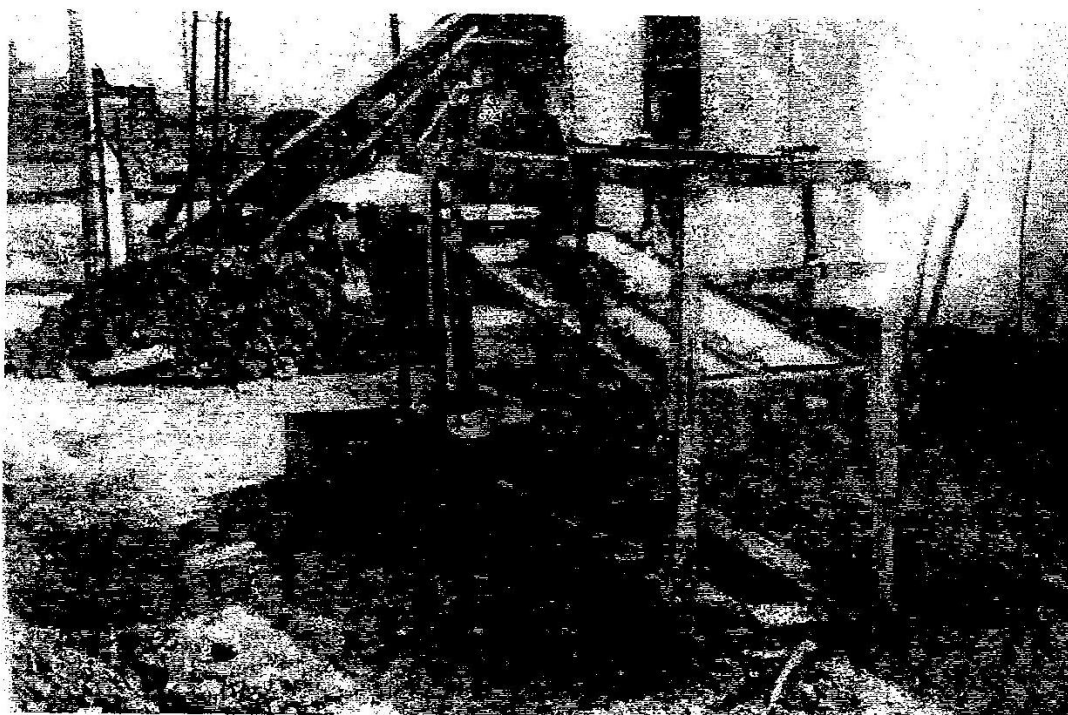

Рис. 1. Загальний вигляд установки для подрібнення і фракціонування біогумусу

Виробниче впровадження проводилось в ВТБ "Дослідницьке" Васильківського р-ну Київської обл. Біогумус вносився локально під час посіву цукрових буряків на площі 4 га; норма внесення становила 750 кг/га (рис. 2).

Результати впровадження подано в табл. 2.

Енергетичний аналіз даного експерименту проводився на основі наступних даних:

- вміст енергії в урожаї цукрових буряків -18,26 МДж/кг сухої речовини, [2];
- вміст сухої речовини в коренеплодах цукрових буряків – 14% [2];

- прибавка врожаю -- 4100 кг/га;
- внесено біогумусу - 750 кг/га;
- енергоємність біогумусу - 2,07 МДж/кг;
- енергоємність внесеного біогумусу в розрахунку на 1 га становить 1552,5 МДж, а енергоємність приросту врожаю з 1 га - 10481,24 МДж.

Енергетичну оцінку технології при проведенні енергетичного аналізу визначали коефіцієнтом енергетичної ефективності K_{ee} .

$$K_{ee} = \frac{\epsilon_{ст}}{\epsilon_{вт}}$$

де $\epsilon_{ст}$, $\epsilon_{вт}$ - відповідно енергоємність приросту врожаю, енергоємність внесеного біогумусу в розрахунку на 1 га.

Нова технологія вважається ефективною при $K_{ee} > 1$.

На підставі отриманих результатів коефіцієнт енергетичної ефективності $K_{ee} = 6,75$.

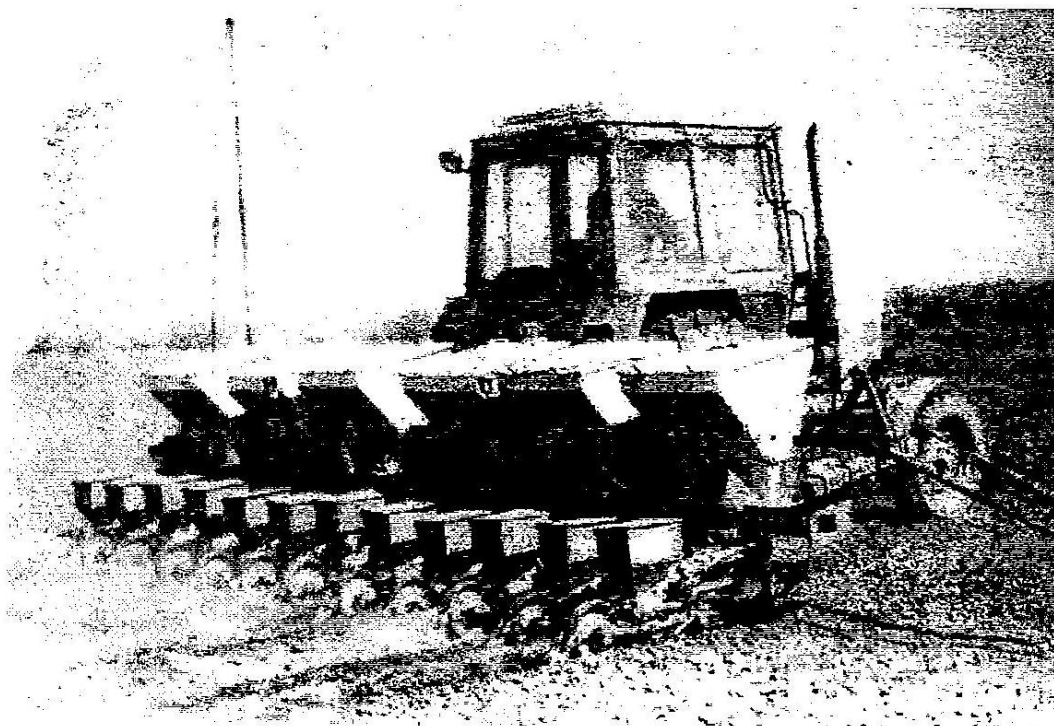

Рис. 2. Агрегат для посіву цукрових буряків з одночасним внесенням товарного біогумусу під час посіву цукрових буряків в ВТБ "Дослідницьке"

Розрахунок економічної ефективності від використання біогумусу проводили у відповідності з рекомендаціями академіка Городнього М.М. [1, с. 180-184]. Результати наведено в табл 3.

З метою технічного забезпечення виробництва біогумусу УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого проведено дослідно-конструкторську роботу

(ДКР) на розробку обладнання для отримання біогумусу, в якій брали участь ННЦ „ІМЕСГ” та НАУ. В результаті виконання даної ДКР виготовлено дослідні зразки обладнання для попередньої переробки вермикомпосту (біогумусу-сирцю), далі - відділювач включень та обладнання для подрібнення і фракціонування біогумусу (відділювач включень).

Відділювач включень призначений для подрібнення біогумусу-сирцю та видалення із нього твердих включень. Розробник обладнання - ННЦ „ІМЕСГ”.

Таблиця 1. Хімічний склад біогумусу

Показник	Вермикомпост	Товарний біогумус	Вимоги до біогумусу		
			За міжнародними нормами [2]	За європейськими нормами [2]	За нормами СНД [3]
1. Суха речовина, %	45,5	64,9	60-80	50-55	45-75
2. Гумус, %	25,4	27,2	-	10-12	10-25
3. Азот загальний, %	1,05	1,5	1-	0,9-3,0	1,0-4,0
4. Фосфор, P_2O_5 , % (рухомий)	1,54	2,1	1,5	1,3-2,5	1,0-5,0
5. Калій K_2O , % (обмінний)	1,96	2,26	1,0	1,2-2,5	0,5-2,0

Таблиця 2. Ефективність використання біогумусу при локальному внесенні його під цукровий буряк

Показник	Біогумус 750 кг/га	Контроль без добрив	Прибавка врожаю	
			фактична	Відносна, %
1. Біологічна врожайність коренеплодів, ц/га	470	429	41	9,5
2. Цукристість, %	16,3	16,1	0,2	1,2
3. Вихід цукру, ц/га	76,6	69,0	7,6	11

Обладнання являє собою агрегат, який складається з трактора типу ЮМЗ, МТЗ та гноєрозкидача ПРТ-7 (рис. 3), на якому встановлено відділювач включень (рис. 4).

Під час переробки біогумус-сирець формують у бурт шириною до 3 м і висотою до 2 м. Потім відділювач, рухаючись вздовж бурта, за допомогою завантажувача МПБ-Ф-0,5 перекидає біогумус-сирець з бурта на гноєрозкидач ПРТ-7, після чого за допомогою транспортера він вивантажується з розкидача на відділювач включень. Біогумус-сирець без включень вивантажується набік з формуванням нового бурта.

Обладнання для подрібнення і фракціонування біогумусу (рис. 5) призначене для подрібнення і розділення біогумусу на три фракції величиною гранул до 1 мм, 1-2 мм і 2-3 мм.

Таблиця 3. Ефективність використання біогумусу (в розрахунку на 1 га)

Показник	Розмірність	Значення показника
1. Внесення біогумусу	т	0,75
2. Прибавка врожаю	т	4,1
3. Вартість додаткового врожаю	грн.	369
4. Затрати на виробництво і використання біогумусу та збір додаткового врожаю	грн.	159
5. Чистий прибуток від використання біогумусу	грн.	210
6. Рівень рентабельності	%	132

Рис. 3. Загальний вигляд обладнання для попередньої переробки вермикомпосту

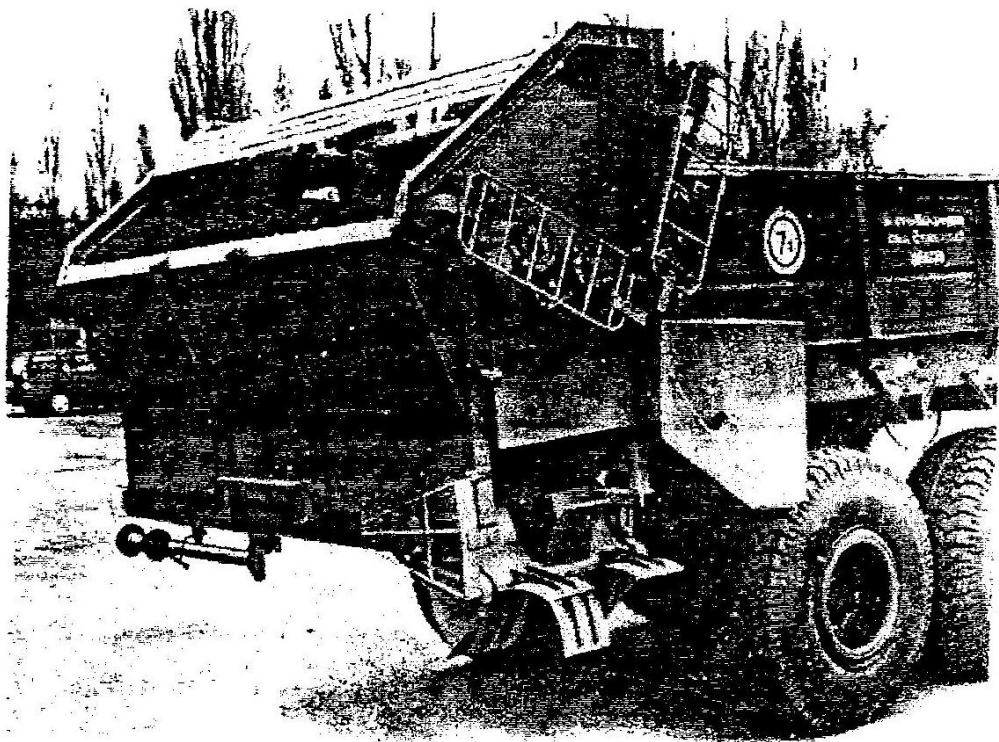

Рис. 4. Загальний вигляд відділювача включень

Основні параметри відділювача включень представлені в табл. 4.

Таблиця 4. Основні параметри відділювача включень

Назва параметра	Числове значення
1. Продуктивність, кг/год	Не менше 15000
2. Тип	Мобільний, агрегування з тракторами класу 14кН
3. Мінімальний розмір включень, що відділяються, мм	20-50
4. Габаритні розміри обладнання, мм:	
- довжина	7200
- ширина	2880
- висота	2500
5. Маса відділювача (без гноєрозкидача), кг	1500

Подрібнювач біогумусу призначений для підбирання з бурта біогумусу та його подрібнення, а також для доставки його на транспортер.

Робочий орган подрібнювача являє собою барабан, на якому розміщені спеціальні ножі. Барабан приводиться в обертовий рух за допомогою ланцюгової передачі.

Транспортер служить для подачі подрібненого біогумусу на решітний блок. Використовується скребковий транспортер типу ТС-40.

Решітний блок розділяє біогумус на 3 встановлені фракції.

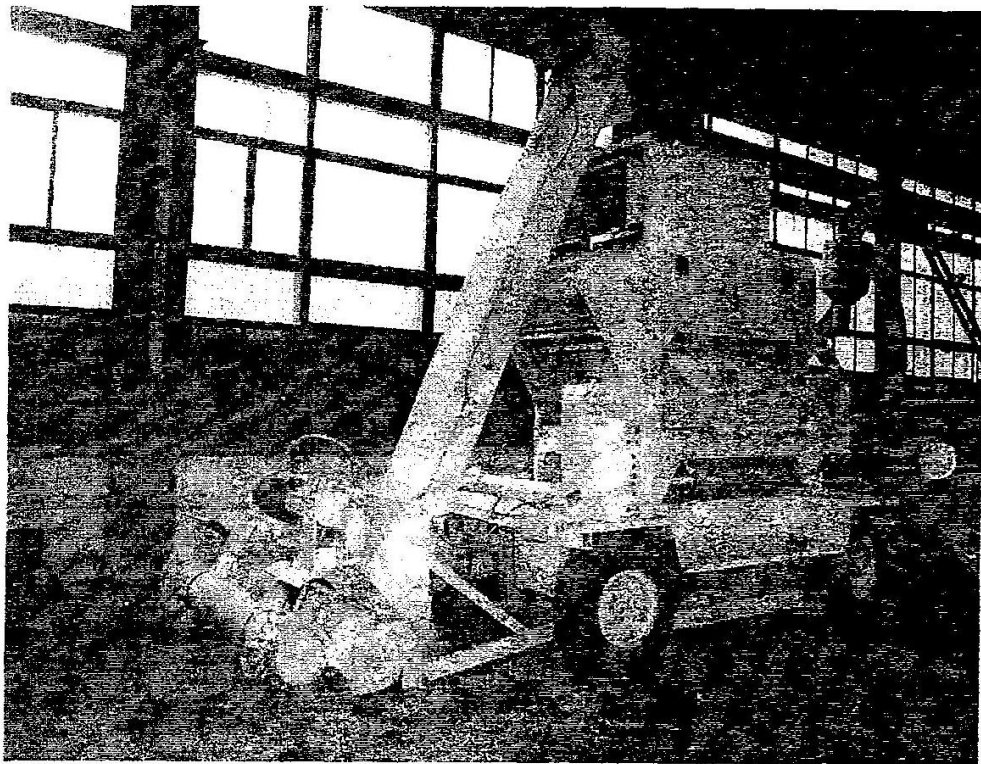

Рис. 5. Загальний вигляд обладнання для подрібнення і фракціонування біогумусу

Технічна характеристика обладнання для подрібнення і фракціонування біогумусу представлена в табл. 5.

Таблиця 5. Основні параметри обладнання для подрібнення і фракціонування біогумусу

Назва параметра	Числове значення
1	2
1. Продуктивність, кг/год	Не менше 5000
2. Тип	Мобільне з автономним приводом на ведучі колеса
Максимальна швидкість руху, км/ год	1

Продовження таблиці 5

1	2
3. Частота обертання барабана подрібнювача, хв ⁻¹	500
4. Частота обертання шнека, хв ⁻¹	100
5. Продуктивність скребкового транспортера, кг/год	Не менше 10000
6. Діаметр барабана сепаратора, мм	600
7. Частота обертання барабана, хв ⁻¹	50
9. Продуктивність решітного блока, кг/год	Не менше 1000
10. Установлена потужність, кВт	16
11. Габаритні розміри обладнання, мм:	
- довжина	6000
- ширина	3000
- висота	4000
12. Маса, кг	7500

Висновки

1. На підставі отриманих результатів можна зробити висновок, що механізоване багатотоннажне виробництво біогумусу є ефективним, а його використання - доцільним.
2. Технічні засоби, розроблені в УкрНДПВТ ім. Л. Погорілого за участю ННЦ „ІМЕСГ” та НАУ, дають можливість впроваджувати багатотоннажне виробництво біогумусу в господарствах.

Література

1. Биоконверсия органических отходов в биодинамическом хозяйстве / Н.М.Городний, И.А.Мельник, М.Ф.Повхан и др. – К.: Урожай, 1990. – 256 с.
2. Медведовський О.К., Іваненко І.П. Енергетичний аналіз інтенсивних технологій в сільськогосподарському виробництві. - К.: Урожай, 1988. - С. 192-205
3. ТУ 113-03-90 С. Органічне добриво "Біогумус". Технічні умови.

Анотація

Приведены результаты исследований эффективности использования биогумуса при его локальном использовании под сахарную свеклу. Дана техническая характеристика оборудования для производства биогумуса.

Summary

Is adduced outcomes of researches effect of usage biohumus at local usage under sugar-beet. Dan a characteristics of equipment for effecting biohumus.